

2



כשהוציא בנק ישראל הוראות לדרך הטיפול בנאמנויות, הפרו הבנקים את ההוראות חזר והפר, עד שהפכו את הנאמנויות לבדיחה כטענת קלייד ושות'. המיסמך מציג כרוגמה 22 יהלומנים, שבתהליך מתן הנאמנויות והטיפול בהן הפר הבנק לא רק את הכללים של בנק ישראל, אלא אף את כללי הזהירות הפשוטים ביותר. מדובר במיקרים של היהלומנים ליאו זיגמן (החייב אויש, יוסף וייס, משה ארליך, השותפות של שימעון הולדשטיין ורב קפליון, יהלומי פטרה, דניאל טל, חיים פיפאנו, לוי פולק, חנוך אלוני, יעקב לוינסקי, יהלומי השלושה, ויקטור קינן, אריה רוזנפלד, ציון כהן, מאיר פולק, שימעון קליין, אלברט הרשפט, אהרון מאירסון ויצחק זיו. רק בחמשת המיקרים האחרונים המופיעים ברשימה נוטלה התביעה על-ידי הבנק, כנראה בעקבות הסדר לגבי תשלומי הנאמנויות.

לאן זרם הכסף?

ב מיסמך של קלייד ושות' מתואר מקרה שבו הציג יהלומן חבילה לפני שמאי של

מי

ריצה את את חי?

בנק אחד, ובשגגה שכח בתוכה את טופסי ההפקדה והנאמנות, עבור אותה החבילה בבנק אחר. אנשי הבנקים מצאו דרך להתעלם מהפרשה ולעבוד עליה בשתיקה. מסתבר שבדיעתם של הבנקים אחרי רווחים ועמלות, הם מצאו דרכים לעקוף הנחיות בנק ישראל. עד כה לא נודע על כל סנקציות שהפעיל בנק ישראל נגד הבנקים שהפרו בצורה כה ברורה את הנחיותיו. במיסגרת העידוד של האוצר ושל בנק ישראל לתעשיית היהלומים העניקו הבנקים ליהלומנים הלוואות בריבית נמוכה מהריבית הרגילה בשוק הכספים. הסיכסוד נוצר בחלקו על-ידי היתר של בנק ישראל להשתמש בכספים המצויים בידי הבנקים, אך האסורים בשימוש במילים אחרות — כל בנק רשאי לתת אשראי ללקוחותיו עד לתיקרה מסוימת, מתוך מלאי הכספים שבירו. בתנאים רגילים מותר לבנק להשתמש רק ב־50 או ב־60 אחוז מההון שלו למתן אשראי ללקוחותיו. כללי זהירות אלה נועדו להגן על

שנמסרה לבנק בעסקת נאמנות והחזרה ליהלומן לצורך עיבוד, מיון או מכירה, יכולה לשמש אותו שנית בבנק אחר. ואמנם, למעשה הפכה שיטת הנאמנויות לבדיחה, כפי שגילה העולם הזה (2269) לראשונה עוד לפני שנתיים. היהלומנים או פקידיהם היו מתרוצצים ימים שלמים בין סניפי הבנקים ומפקידים סחורות

הנאמנות. היהלומן היה מציג חבילת-גלם שרכש, או סחורה מלוטשת, לפני שמאי של הבנק, ואחרי שקבע את ערכה, שיעבר היהלומן את הסחורה לבנק, וחתם על טופס-נאמנות שלפיו נמסרים היהלומים לידיו, או לידי מתווך העובר בשרותו, לתקופה קצובה (בהתחלה לתקופה של 30 יום,

הלק ניכר מהבעיות הסכוכות של הענף, קשור בדרך זו או אחרת בדרכי המימון. ענף המייצא יותר ממיליארד דולר בשנה, ושפירנס בשנות השיא שלו קרוב ל־20 אלף מישפחות, כטענת ראשיו, חייב להיות מוזן ללא הרף על-ידי מערכת משוכללת של בנקאות. הבנק שהחל לממן את עסקות היהלומנים בתחילת צעדיהם, לפני יותר מארבעים שנה, הוא בנק איגוד. אחריו הצטרף לפני 25 שנה בנק דיסקונט, ולאחריו יתר הבנקים — ברקליס דיסקונט הבנק הבינלאומי הראשון ולפני שלוש שנים הצטרף גם בנק המיזרחי. בתחילה נעשה המימון בדרך פשוטה יחסית: הבנק הלווה ליהלומנים כנגד ביטחונות רגילים, כמו ללווים אחרים, ועל סמך הפקדת יהלומים בבנק, ומתן מימון של עד 90% מערכם. אך מאחר שהענף הלך וצמח כמעט ללא אמצעי מימון עצמיים, הסתבר שרכי מימון אלה לא הועילו הרבה לתעשיינים בהיות הסחורה מופקדת בכספות הבנקים, שבהן אמנם ניתן להראותה ללקוחות, אך פעולה זאת היא בלתי-נוחה ומסורבלת. נוצרה דרך חלופית למימון

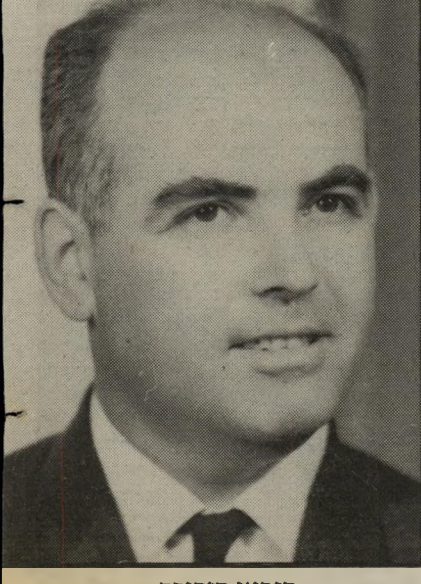
מנהלי הבנקים מסבירים איך קרה שהבנקים והיהלומנים שיחפו פעולה בהפרת כללי הזהירות שקבע "בנק ישראל" שנועדו למנוע את האסון המתרחש עכשיו

בנאמנות, מוציאים אותה, מפקידים בבנק אחר, מוציאים וחוזר חלילה. כל אשר היה עליהם לעשות הוא לעמוד בלוח-זמנים להחזרת החבילה שבידם, כדי לחרש את הנאמנות או לחסלה. ואמנם, כשנתגלו מעשי מירמה והונאה, פנו בנקים ללוידיס וביקשו פיצוי על הכספים שהפסידו כתוצאה מהפרת-אימון על-ידי היהלומנים. סוכני לוידיס הטילו על מישיר נודע של עורכי-דין בלונדון לכרוך את תביעת אחד הבנקים על אי-החזרת הנאמנויות. החברה, קלייד ושות' חקרה בעצמה והעסיקה חוקרים אחרים בחקירה. במיסמך (העולם הזה 2368) שהגישו למבטחים, הם הציגו את תביעת הבנק לכיסוי הנזקים כמגוחכת, ואת כל מערכת הביטחונות למימון על-ידי הבנקים בישראל כפיקציה גדולה, שנועדה לחפות על רצון הבנקים להגדיל את המימון ליהלומנים. מכיוון שהבנקים הוגבלו במתן אשראי בדרכים המקובלות, הם יזמו את שיטת הנאמנויות, נטעו במיסמך.

לכל היותר, ובשנים האחרונות ל־90 יום) ועליו להחזיר לבנק במועד שנקבע את הסחורה או את תמורתה הכספית. ההמצאה הגאונית של הנאמנות נתנה רחיפה עצומה לפיתוח הענף מחד, וגרמה לא כמעט למפולת ולהסתככות הבנקים מאידך. אחרי שהסתבר לבנקים שהיו בקרב היהלומנים כאלה שלא כיכרו את שטר-הנאמנות שעליו חתמו, ושגורמו נזקים לבנקים, הם התחילו לכטש את הנאמנות באמצעות "פוליסת חבילה" בלוידיס בלונדון. על פיה, במיקרה של אי-החזרת הנאמנות או תמורתה הכספית, כתוצאה מגניבה, הונאה, אי-יזרש וכו', יכוסו הנזקים על-ידי המבטחים.

נאמנות בדיחה

מייד אחרי שהחלה שיטת המימון באמצעות הנאמנויות, הסתבר שחבילת יהלומים



בנקאי סורוקר
החובות קטנים מהשמעות



פרקליט גינזבורג
ממש בדיחה